

התאמת תהליך יצירת סמלים ציבוריים ובדיקת מובנותם לאנשים עם מוגבלות שכלית על**פי תקני איזו ISO 9186-1:2014, ISO 22727:2007 / שרון גנות**

מטרת המחקר היתה לבחון האם סמלים אשר נוצרו על פי התקן הבינלאומי ליצירת סמלים ציבוריים (ISO 22727: 2007) נגישים ומובנים גם לאוכלוסיית אנשים עם מוגבלות שכלית בהשוואה לאנשים ללא מוגבלות שכלית. בדיקת המובנות נעשתה על פי תקן בינלאומי למבחן מובנות סמלים ציבוריים (ISO 9186-1: 2014) אשר עבר הנגשה ופישוט לשוני עבור אנשים עם מוגבלות שכלית.

כלי המחקר ששימש לבדיקת נגישות הסמלים במחקר הנוכחי: Graphical symbols — Test methods תקן - ISO 9186 הינו כלי המהווה מדד לבדיקת נגישות של סמלים שנוצרו על פי התקן הבינלאומי ליצירת סמלים ציבוריים (ISO 22727: 2007). תקן ISO 9186 מחולק לשלושה מבחנים שונים. בהתאם להנחיות התקן ניתן להשתמש בכל המבחנים או בחלקם. במחקר זה נעשה שימוש במבחן הראשון בלבד: ISO 9186-1:2014 Method for testing comprehensibility. מבחן זה הינו מבחן מובנות אשר בודק את המידה בה הסמל הגרפי של הרעיון או האובייקט שהוא אמור לייצג מובן בקלות על-ידי המתבונן.

Information science**הספריה ללימודי מידע****Library of**

במסגרת המחקר נבנו 15 סמלים על פי התקן (ISO 9186-1: 2014) ליצירת הסמלים וכלי המחקר לבדיקת המובנות עבר תהליכי הנגשה ופישוט לשוני עבור הנחקרים עם מוגבלות שכלית.

אוכלוסיית המחקר כללה שתי קבוצות : קבוצת נחקרים ללא מוגבלות שכלית (N=60) קבוצת נחקרים עם מוגבלות שכלית (N=60). גודל אוכלוסיית המחקר נגזר מהנחיות תקן ה- ISO 9186-1: 2014 אשר מנחה כי גודל הקבוצה לה יש להעביר את מבחן המובנות יהיה לכל הפחות 50, כמו כן, ניתן להציג בפני הנחקרים 15 סמלים לכל היותר.

עיקרי הממצאים מעידים כי בקרב אוכלוסייה של אנשים עם מוגבלות שכלית, מתוך 15 סמלים, 2 סמלים בלבד הגיעו לרמת המייצגת מובנות כהגדרתה עפ"י תקן ה- ISO 9186-1: 2014 (66% ומעלה) : "גן שעשועים" ו- "ו"היכל תרבות". לעומת זאת, בקרב האוכלוסייה ללא מוגבלות שכלית, מתוך 15 סמלים 13 סמלים הגיעו לרמת המובנות המוגדרת עפ"י תקן ה- ISO 9186-1: 2014 כי הובנו נכון (66% ומעלה).

בקרב שתי האוכלוסיות, הסמל שדורג כ"לא הבין" על ידי מרבית המשתתפים היה סמל "נקודת המפגש" וזאת בפער משמעותי ברמת המובנות לעומת שאר הסמלים. עבור כל אחד מ-15 הסמלים, שיעור המשיבים אשר הבינו את הסמל בקרב האוכלוסייה ללא מוגבלות שכלית, היה גבוה באופן מובהק משיעור המשיבים אשר הבינו את הסמל בקרב האוכלוסייה עם מוגבלות שכלית. יחד עם זאת, נמצאו 3 סמלים בהם הפער בין האוכלוסיות הינו קטן יחסית ליתר הסמלים, ביניהם 2 הסמלים שנמצאו המובנים ביותר בקרב הנחקרים עם המוגבלות השכלית ואף מוגדרים כתקפים על פי תקן ה- ISO 9186-1: 2014 (הסמל "גן שעשועים" והסמל "היכל התרבות"), וסמל שלישי ("נקודת מפגש") אשר הובן בשיעור הנמוך ביותר מכל הסמלים, בקרב שתי האוכלוסיות. במרבית הסמלים, שתי האוכלוסיות לא נטו לתת משמעות הפוכה לסמל כלשהו. ממצא

Information science**הספריה ללימודי מידע****Library of**

נוסף הוא כי בקרב אוכלוסיית הנחקרים ללא מוגבלות שכלית היתה נטייה גבוהה יותר לתת תשובה של "לא יודע" בהשוואה לזו של הנחקרים עם מוגבלות שכלית. ממצאי ניתוח הקשר בין רמת המוגבלות השכלית למובנות הסמלים בקרב הנחקרים עם מוגבלות שכלית מעידים כי 6 מתוך 15 סמלים הובנו במידה רבה יותר על ידי אנשים עם מוגבלות שכלית קלה לעומת אנשים עם מוגבלות שכלית בינונית. בדיקת מובנות הסמלים בקרב קבוצת האנשים עם מוגבלות שכלית קלה בלבד העלתה כי ישנם שני סמלים נוספים שנחשבים למובנים על פי התקן : "אסור לשתות" שקיבל ציון 66% ו-"קונסרבטוריון" שקיבל ציון 67%. סמלים אלה לא נמצא בין 2 הסמלים שנמצאו מובנים בקרב קבוצת כלל הנחקרים עם מוגבלות שכלית : "גן שעשועים" ו"היכל תרבות". הממצאים מראים כי 4 מתוך 15 סמלים הובנו במידה רבה יותר על ידי נחקרים עם מוגבלות שכלית אשר עובדים במסגרת תעסוקה נתמכת בשוק החופשי לעומת נחקרים עם מוגבלות שכלית אשר עובדים במפעל עבודה שיקומי מוגן (מע"ש). הממצאים הבוחנים את הקשר בין יכולת קריאה למובנות הסמלים בקרב הנחקרים עם מוגבלות שכלית לא העידו על הבנה גבוהה יותר של סמל "שעות פעילות", שהיה היחיד שהכיל טקסט תומך, בקרב אנשים עם מוגבלות שכלית בעלי יכולת קריאה. עם זאת, ברור שבדיקת הנושא באמצעות סמל אחד בלבד הינה ראשונית ומחייבת המשך מחקר בנושא.

הממצאים מעידים על כך סמלים שנמצאו כמובנים לאוכלוסיה הכללית לא בהכרח מובנים לאנשים עם מוגבלות שכלית ולכן המסקנה היא כי יש לערוך התבוננות, חשיבה מחודשת וכן התאמות שונות הן בתקן הבינלאומי ליצירת סמלים ציבוריים (ISO 22727: 2007) והן בתקן הבינלאומי לבחינת מובנות סמלים ציבוריים (ISO 1986-1, 2014) על מנת שגם אנשים עם מוגבלות שכלית יוכלו למצות את זכותם להנגשת מידע במרחבים ציבוריים בצורה המיטבית. ההמלצות העיקריות העולות מן המחקר הן כי יש לשתף אנשים עם מוגבלות שכלית על ידי יוצר הסמל בשלב העלאת רעיונות ואסוציאציות לעיצובו, יש לבחון מחדש את הדרך המיטבית להציג גרפית/חזותית מסר של איסור, מומלץ להרחיב את ההנחיות לבדיקת המובנות בקרב קבוצת האנשים עם מוגבלות כך שתכלול גם אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, בעת

Information science

הספריה ללימודי מידע

Library of

בדיקת המובנות ליצור מילון מושגים ולהציג את הסמל בהקשר מוחשי ומומלץ לבחון את האפשרות כי דירוג התשובות על ידי שופטים יעשה על ידי כאלה המכירים את מאפייני אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות שכלית.

362.2 גנו.הת תשע"ח

990026147260205776